

หากสังคมไทยจะก้าวสู่สังคม/เศรษฐกิจแห่งนวัตกรรม เพื่อก้าวพ้นความเป็นประเทศรายได้ปานกลาง สู่ประเทศรายได้สูง การศึกษาไทยจึงต้องหนีห่างจากลัทธิ Training ในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาครู ทั้งครูใหม่และครูประจำการ

ยิ่งนับวัน ผมก็ยิ่งเห็นความจำเป็น ที่จะต้องตีความ ทำความเข้าใจสังคมยุคใหม่ ว่าแตกต่างจากยุคเก่าอย่างไร ผมขอย้าคำว่า “ตีความ” ซึ่งหมายความว่า ตีความได้หลายแบบ และไม่รู้ว่ตีความถูกหรือผิด เดว่า มีทั้งส่วนถูก และส่วนผิด

เราอยู่กับยุคอุตสาหกรรมมากกว่า ๒๐๐ ปี จนเคยชิน จนกลายเป็น mindset ติดตรึงใจ ว่ระบบที่เคยชินนั้นคือความถูกต้องเหมาะสม แต่บัดนี้ โลกได้เปลี่ยนไป เข้าสู่ยุคหลังอุตสาหกรรม หรือยุคข้อมูลข่าวสาร หรือยุคบริการ

โลกยุคอุตสาหกรรม ทุกสิ่งทุกอย่างเป็น “การผลิตจำนวนมาก” (mass production) ได้ผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกันหมด รวมทั้งคน คือยุคอุตสาหกรรม การศึกษาเน้นสร้างคนที่คิดเหมือนกัน พฤติกรรมเหมือนกัน คุณค่าอยู่ที่ “ความเหมือน” ดังนั้น การศึกษาในยุคอุตสาหกรรมจึงเน้น Training คือเน้นจับคนมาฝึกในคิดเหมือนกัน ทำสิ่งเดียวกันได้เหมือนกัน การฝึกในสายพานการผลิต คนกลายเป็นส่วนประกอบของเครื่องจักร

โลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ ยุคบริการ หัวใจอยู่ที่ mass diversification คือการผลิตหรือบริการยังต้องทำได้จำนวนมาก แต่ต้องมีความแตกต่างหลากหลาย นวัตกรรมกลายเป็นข้อได้เปรียบ แตกต่างจากยุคศตวรรษที่ ๒๐ และ ๑๙ ที่ประสิทธิภาพการผลิตและการลดต้นทุนเป็นข้อได้เปรียบ

คุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของมนุษย์แห่งศตวรรษที่ ๒๑ จึงอยู่ที่ทักษะด้านนวัตกรรม (innovation skills) ซึ่งสอนไม่ได้ เจ้าตัวต้องเรียนรู้และฝึกเอาเอง การศึกษาแบบ Training ที่เน้นฝึกคนให้ทำสิ่งเดียวกันได้ ให้คิดแบบเดียวกันเป็น ไม่ใช่แนวทางสร้างทักษะนวัตกรรม

หากสังคมไทยจะก้าวสู่สังคม/เศรษฐกิจแห่งนวัตกรรม เพื่อก้าวพ้นความเป็นประเทศรายได้ปานกลาง สู่ประเทศรายได้สูง การศึกษาไทยจึงต้องหนีห่างจากลัทธิ Training ในทุกมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาครู ทั้งครูใหม่และครูประจำการ

ต้องเปลี่ยนจาก Training สู่ Learning เน้น Learning ในสถานการณ์จริง คือในการทำหน้าที่ครู

นั่นคือครูต้องเป็นสมาชิกของ Learning Community เพื่อรวมตัวกันเรียนรู้จากการปฏิบัติ ที่เรียกว่า Interactive learning through action ซึ่งในภาษา KM เรียกว่า COP ครู หรือในภาษาวิชาการสมัยใหม่เรียกว่า PLC (Professional Learning Community)

ครูต้องทำหน้าที่ “คุณอำนวย” ให้ศิษย์เรียนรู้จากงานทักษะนวัตกรรมขึ้นในตน ครูจึงต้องฝึกฝนเพิ่มพูนทักษะนวัตกรรมของตน โดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ คือโดยการ ลปรร. ใน PLC ครูที่ไม่มีทักษะนวัตกรรม ยากที่จะเอื้อให้ศิษย์เรียนทักษะนวัตกรรม

ประเทศใดพลเมืองด้อยทักษะนวัตกรรม ยากที่จะก้าวสู่สังคมเศรษฐกิจ innovation-based

วิจารณ์ พานิช

